

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 23

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 23. — Рівне: РДГУ, 2002. — 180 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і практики розвивального навчання, а також з питань педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН

Мітюров Борис Никифорович (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович** (Інститут проблем виховання АПН України);

доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович** (заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович** (Рівненський економіко-гуманітарний інститут);

доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна** (Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);

доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна** (Рівненський державний гуманітарний університет);

доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович** (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)

доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович** (Університет "Острозька Академія");

кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна** (Рівненський державний гуманітарний університет)

доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович** (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович** (Запорізький державний університет)

доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович** (Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);

доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович** (Рівненський державний гуманітарний університет);

кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович** (заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 3 від 31.10.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.

Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 4.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

відсутні, а сонечко все у яскравих променях) до сильно занижених (коли маленьке сонце майже без промінців та затьмарене багатьма хмаринками). А це дасть змогу учителю зрозуміти цілісну "картину" свого класу, проникнути у внутрішній світ його учнів, спланувати наступні етапи вивчення учнів, обґрунтовано передбачувати, прогнозувати можливі позитивні й негативні прояви у поведінці окремих учнів чи класу в цілому.

Таким чином, розвивальний підхід у навчально-виховному процесі – це справжнє, невичерпне джерело творчих ідей для вчителя. Адже якість навчання і виховання найбільше залежать від їх процесуальної сторони, тобто визначаються тим, як саме навчання й виховання організовані в їх органічній єдності і "подані" учням. Тому в навчально-виховній діяльності важливо, щоб високий результат досягався не примусом, а поєднувався із розвитком пізнавальних можливостей і потреб учнів, щоб "виконавська діяльність підпорядковувалася творчій" [4, 131].

ЛІТЕРАТУРА

35. Выготский Л.С. Мышление и речь // Собр. соч.: В 6-ти Т. – М.: 1982. - Т.2.
36. Занков Л.В. Дидактика и жизнь. – М.: Просвещение, 1968. –176 с.
37. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе. – М.: 1979.
38. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 1999. – 368 с.
39. Бордовская Н.В., Реан А.А. Педагогика. Учебник для вузов. – СПб: Изд-во "Питер", 2000. – 304 с.
40. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів: (Спецкурс із дидактики): Навч. посібник для пед. ін-тів. – Х.: Основа, 1990. – 89 с.
41. Малиновская Л.П. Вопросы формирования дизайнерского мышления на уроках изобразительного искусства в начальных классах / (Постановка проблемы и поиск путей её разрешения). – Тернополь: НИИ "Проблемы человека", 1993. – 183 с.

Одержано редакцією 22.05.2002.

УДК: 374. 042
СТЕПАНЕЦЬ

Л.І.

УДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ ШКОЛИ

Щоб активізувати мовленнєву діяльність учнів, підняти її якість на вищий культурний рівень, автор пропонує нові засоби, методи та форми для формування мовної особистості в умовах гурткової роботи школи. Серед багатьох визначень мови - і строгих науково термінологічних, і художньо-образних, емоційних - простежується спільна ідея: нерозривна єдність людини і мови. "Мова - жива схованка людського духу" /Панас Мирний/, мова - "коштовний скарб народу" /Іван Франко/. Мова - "життя духовного основа" /Максим Рильський/, "мова - генотип культури" /Олесь Гончар/ - цей список афористичних висловів можна продовжувати. Мислителі, письменники в усі часи намагалися з'ясувати таємниці людської мови, її роль не тільки як засобу спілкування, а й як формування і вираження думки, як основу духовності народу, як цінну, міцну й надійну основу самоусвідомлення особистості, розуміння себе в соціальному й культурному контексті, як імпульс до творчого самовираження людини не тільки в національній культурі, а й у світовій цивілізації.

Завжди йдуть у парі мова й думка. Не випадково О.О.Потебня наголошував: "Мова є засіб не виражати готову думку, а створювати її...вона не відображення світогляду, який вже склався, а діяльність, що його складає". [5] Навчаючи дитину мови, учимо її мислити, почувати, сприймати світ у всій різноманітності звуків та барв. Видатні педагоги усвідомлювали значення рідної мови для виховання дитини. Основоположник вітчизняної народної педагогіки й народної школи в Росії К.Д.Ушинський в умовах царської політики, коли в Україні заборонялися школи рідною мовою навчання, відстоював думку про те, що рідна мова – "органічний витвір народної думки й почуття, в якому виявляються результати духовного життя народу". [7]

"Освіта, наука, мистецтво, театр, побутова культура пов'язані з мовним вихованням. Усі сфери суспільного життя охоплює мова. Поняття матеріальної і духовної культури формуються в національній мові, причому людина виступає не тільки суб'єктом, що створює ці поняття, а й об'єктом, на якому позначається дія мовного мислення, а в широкому розумінні – мовної культури. Досліджуючи співвідношення мови і культури, вчені детально зупиняються на функціях, які виконує мова в суспільстві. Обмеження сфер, де використовується національна мова, призводить до знекровлення культури. Адже мова для культури – те саме, що центральна нервова система для людини". [4]

Знання мови, чистота і культура мовлення значною мірою залежить від середовища, в якому живе дитина. Та рано чи пізно вона замислюється над тим, як розмовляти, які слова використовувати, а

яких уникати, як вести діалог з іншою людиною, передбачувати конфліктні ситуації в процесі мовленнєвої діяльності. Нині розширюються сфери функціонування мови в суспільстві, що потребує досконалого володіння нею, в першу чергу, учнями шкіл, які стоять на порозі дорослого життя та прагнуть утвердити своє “Я”. Ще В. Сухомлинський в своїх педагогічних працях писав, що вбога, примітивна мова в дитинстві та ранній юності впливає на формування особистості дитини, коли утверджуються її пізнавальні і творчі сили.

Проблема формування мовної особистості не нова в лінгводидактиці. Так, ще Буслаєв Ф.І. у своїй праці “О преподавании отечественного языка” вказував на нерозривну єдність рідної мови з особистістю учня: “Рідна мова так зрослася з особистістю кожного, що вчити її – означає водночас розвивати духовні особливості учня”.

Упродовж ХХ ст. проблема привертала увагу багатьох вчених, таких як Ю.Караулова, Г. Богіна, Л.Паламар. У сучасній науці утвердилося поняття “національно-мовна особистість”. Воно ґрунтується на принципі активної комунікації, умінні продукувати висловлювання різного ступеня складності й насиченості національно – маркованими одиницями, постійно виявляти увагу до культури й естетики свого мовлення.

Звичайно, на рівні побутового мовлення (запитань - відповідей) мовна особистість сформуватися не зможе – навпаки, у цій ситуації вона може зруйнуватися. Її формування починається тоді, коли за роботу беруться інтелектуальні сили, коли з їх допомогою встановлюються причинно-наслідкові, умовно-наслідкові, протиставно-зіставлювальні відношення, розвиток смислу і вартісних ознак. Формування мовної особистості можливе за умов ґрунтового знання оточуючого світу (у тому числі його історії) і вагомих знань виробленої попередніми поколіннями носіїв системи даної мови (її історії, стилістики, у тому числі емоційно-експресивних засобів), та за наявності мотивів і цілей, які зумовлюють використання мовцем усієї сукупності знань. Тобто, мовець стане мовною особистістю тоді, коли він знатиме психологію, культуру й етнографію народу, мовою якого він говорить, і коли знання ці будуть органічно пов’язані з його життєвою і розумовою діяльністю.

Проведені дослідження на Рівненщині й Волині виявили такі проблеми, що впливають на рівень мовленнєвої діяльності школярів, зокрема, сім’ї, де спілкуються російською мовою, становить 42%, близько 70% розмовляють суржиком і використовують діалект, 74% дітей не володіють елементарними навичками усного зв’язного мовлення. Серед труднощів – вплив російської мови, бідність активного словника, вплив середовища, де мало простежується високий рівень культури мовлення.

У зв’язку з тим, що шкільна програма передбачає засвоєння і сприймання національної самобутності української мови переважно на уроках української мови та літератури на рівні фонетики, лексики та граматики, вважаю доцільним для вдосконалення мовних навичок школярів, створити педагогічні методики для театральних гуртків, студій художнього слова, які функціонують у сфері вільного часу. Бо школа найбільше впливає на якість мовлення. А виразне читання, виразне мовлення зі сцени в театральних постановках, розвиваючі творчі ігри, театральні імпровізації зможуть суттєво вплинути на процес удосконалення мовленнєвої діяльності в стінах школи, щоби дати можливість удосконалити мовленнєву майстерність протягом життя.

Отож, вважаємо, що робота над удосконаленням мовленнєвої діяльності в умовах гурткової роботи передбачає розв’язання таких завдань:

- збагатити мовлення учнів національно – маркованими одиницями, притаманними вишуканому українському мовленню;
- формувати вміння шукати найкращий спосіб висловлення думки;
- організувати розмовну діяльність з метою мовного розвитку школярів, засвоєння та використання в мовленні української лексики, доречного вживання слів, уникнення русизмів;
- формування умінь користуватися усним мовленням, багатством виражальних засобів залежно від мети й завдань висловлювань;
- виховувати в учнів любов до української мови як неоціненного надбання народу на основі широкого використання у творчому репертуарі матеріалу історичного, культурологічного та морально-естетичного спрямування;
- розвивати комунікативні здібності, сприяти засвоєнню мови учнями як засобу спілкування і пізнання.

Вплив зовнішніх факторів на вдосконалення мовних здібностей, про що згадувалось вище, вагомий, але не визначальний. І саме, використання в практиці гурткової роботи в театральних студіях та студіях художнього слова, активних форм з вдосконалення рівня мовленнєвої діяльності школярів, дозволить хоч трохи підняти культуру мовлення на вищий рівень. Допоможе перебороти негативне ставлення деяких учнів і їх батьків до української мови, навчить дитину вільно володіти мовою в спілкуванні з іншими людьми, розкриє перед учнями красу та вишуканість рідного слова, його мелодійність та самобутність, і цим буде виховувати шанобливе ставлення до української мови та мовної культури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990.
2. Байцим Н.А. Культурологічний підхід до мовної освіти // Початкова школа. – 2000. – №41. – С.2
3. Культура української мови: Довідник /За редакцією В.М. Русанівського. – К.:Либідь, 1990, – С.8-9
4. Лем С. Модель культури //Вопросы философии. – 1969. – №8. – С.49
5. Потебня О.О. Естетика і поетика слова. – К.:Либідь, 1985.
6. Хом'як І.М. Вплив мовного середовища на грамотність учнів // Традиції виховання у світовій народній педагогіці . Ч.2. – Рівне, 1995.
42. Франко І.Я. Двоязычність і дволикість //Літературно – науковий вісник. – Львів. – 1905. – Кн.4. – С.232.

Одержано редакцією 17.05.2002.

УДК:370.036
М.С.ЯНЦУР,

М.Ю.НОВОСЕЛЕЦЬКИЙ,

І.О.ДЕМ'ЯНЕНКО, І.Л.ФЕДОРОВА.

ДО ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ РІВНЕНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ГУМАНІТАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.

На сторінках педагогічної преси часто дискутують стосовно проблеми адаптації студентів-першокурсників вищого навчального закладу. І це не випадково. Адже саме від розв'язання цієї проблеми залежить забезпечення високого рівня теоретичної і практичної підготовки фахівців, свідомих громадян, формування творчої особистості.

Як засвідчує практичний досвід, для першокурсника процес адаптації є досить важливим, так як характеризує етап його входження в професійну діяльність. Високі вимоги навчального процесу в асоціації з недостатньою підготовкою до самостійної роботи колишніх учнів, як і до нових форм контролю, виявляються для першокурсника особливо відчутними. Все це супроводжується і перебудовою психічних та фізіологічних особливостей студента.

Часто доводиться чути, що „студент, мовляв, не учень школи, а вже дорослий, і повинен самостійно вирішувати всі поставлені перед ним, завдання”. Але якщо проаналізувати проблему, то учень у школі – це дитина, підліток, а студент – вже доросла людина. Скільки часу відведено на “перетворення” підлітка у дорослого? Насправді цього немає взагалі. Склавши вступні іспити, колишній школяр стає студентом. І ось тут розпочинається адаптаційний період, до якого студент вже має бути готовий.

Адаптаційний період (у перекладі з латинського adaptation – пристосування) – це пристосування студента в початковий період його навчання до нових умов життя, до нового соціального середовища, перехід від позиції школяра до позиції майбутнього спеціаліста. Складний період адаптації першокурсників до нових вузівських умов потребує психологічної та педагогічної підтримки, яку може надати лише викладач, який розуміє проблеми студентів. Умовно цей процес поділяють на 3 періоди, а саме:

- **період часткової адаптації:** знайомство з вузом, факультетом, кафедрами, аудиторіями, лабораторіями, викладачами; дотримання студентами вимог внутрішнього розпорядку; вирішення побутових питань; організація процесу навчання; система заходів, спрямованих на знайомство з історією ВНЗ та традиціями ВНЗ; формування механізму пристосування з урахуванням індивідуальних особливостей; зв'язок з батьками.

- **період стійкої адаптації:** розширення кола стосунків у новому середовищі; прилучення до активного громадського життя; мотивація професійної навчальної діяльності; аналіз проблем; планування дозвілля; формування студентського самоврядування.

- **період повної адаптації:** спрямованість на свідому поведінку, успішність у процесі навчання, прийняття участі в громадській та науковій роботі.

Період адаптації можна охарактеризувати, як спосіб „навчити студента ефективно вчитися”. Післяадаптаційний період має бути спрямований на розвиток і формування високоосвіченої творчої особистості.

Адаптація студента-першокурсника до умов вищого навчального закладу здійснюється у двох взаємопов'язаних напрямках [10]. Це, по-перше, адаптація до нових форм і методів навчальної діяльності і, по-друге, моральна адаптація, під якою ми розумітимемо зміни у сфері моральних почуттів особистості, пов'язаних з перебудовою поведінки і діяльністю в нових умовах. Зрозуміло, що моральні колізії цього періоду залежать від цілого ряду особистих якостей, що сформувалися до вступу у ВНЗ [7].

ЗМІСТ

Вступне слово.....	3
Малафійк І.В. Системний підхід у дидактиці.....	4
Коновалова В.Б. Комунікативність як один з виразників системно-розвивального підходу під час вивчення іноземної мови у вищому навчальному закладі.....	9
Шевчук О.А. Системний підхід у реалізації програми “Основи валеології”.....	11
Пеньковська Н.М. Рефлексія як новоутворення молодшого шкільного віку.....	13
Іванова Л.І. Літературна освіта молодших школярів у системі розвивального навчання.....	16
Воронюк І.В. Розвиваючі психологічні засоби стимулювання творчості молодших школярів.....	18
Єдімент Л.І. Застосування музичних редакторів в умовах системно-розвивального навчання учнів середніх класів.....	21
Поніманська Т.І. Філософсько-педагогічна сутність гуманістичного виховання.....	23
Пальчевський С.С. Розвиваючі основи контролю і оцінки сугестопедичної навчальної діяльності.....	26
Дичківська І.М. Система розвивального навчання О. Декролі як інноваційна педагогічна технологія.....	29
Максим’юк С.П. Суть, передумови та етапи становлення системи розвивального навчання.....	32
Бєлова С.А. Проблеми розвивального навчання в теорії та практиці німецької реформаторської педагогіки початку ХХ ст. (“педагогіка особистості”).....	34
Бандура Р.Р., Рудь Г.В. Розвивальне навчання в історичному аспекті.....	38
Хролець О.І. Виховний і розвивальний потенціал уроків читання.....	41
Мороз Л.В. Проблема засвоєння лексики як розвитку розумової діяльності студентів.....	43
Галатюк Ю.М. Проектування творчої навчальної діяльності з фізики як система дидактичних задач.....	47
Малафійк І.В., Опанасик А.В. Окремі шляхи реалізації продуктивного навчання у системі підготовки майбутнього спеціаліста.....	51
Остапчук М.В., Бабійчук Т.П. Шляхи підвищення ефективності навчального процесу.....	54
Суботіна Ю.А. Сприйняття геометричних образів учнями 5-6 класів на уроках математики за допомогою візуальних засобів POWER POINT.....	58
Малафійк О.І. Про організаційно-педагогічні заходи з розвитку уяви та образного мислення у школярів на комп’ютерній основі.....	60
Пікалова В.В. Педагогічні можливості використання макроконструкцій у пакетах динамічної геометрії.....	61
Семенюк М.П., Степанюк С.В. Оптимізація корекційного навчання молодших школярів із загальним мовним недорозвитком.....	64
Оксенюк О.В. Духовний розвиток – системоутворюючий чинник гуманітарних знань.....	67
Мунтян С.Г. Методологічний аспект навчання студентів іноземних мов.....	69
Соколовська С.В. Рухливі ігри на заняттях з іноземної мови в дитячому садку.....	71
Редько В.Г. Визначальні тенденції в конструюванні змісту шкільного підручника іноземної мови.....	75
Поривай С.Д. Творчий розвиток особистості школяра засобами музичного мистецтва.....	78
Швидків Г.Р. Дидактичні принципи вокального навчання студентів музично-педагогічних факультетів вищих закладів освіти.....	82
Кіндрат В.К. Проблема сенситивних періодів онтогенезу молодшого школяра у фізичному вихованні.....	85
Вербець В.В. Теоретичні основи формування соціологічної культури молоді.....	87
Фіщук В.Г. В.О.Сухомлинський про самовиховання підлітків.....	90
Терешко Л.В. Актуальність проблеми формування загальнолюдських цінностей особистості.....	92
Цюлюпа С.Д. Культура вільного часу студентів.....	95
Граб О.В. Вирішення проблем освіти у вихованні молоді через організацію дозвілля.....	99
Середович В.В. Розвиток пізнавальної активності молодших учнів на основі поєднання навчання з образотворчою діяльністю.....	101
Степанець Л.І. Удосконалення мовленнєвої діяльності школярів в умовах гурткової роботи школи.....	104
Новоселецький М.Ю., Янцур М.С., Дем’яненко І.О., Федорова І.Л. До проблеми адаптації студентів-першокурсників рівненського державного гуманітарного університету.....	105
Бондаренко М.І. Активізація навчального процесу у вищому навчальному закладі через самостійну роботу студентів.....	113
Сілков В.В. Дякі аспекти створення концепції теоретико-методичних основ особистісно-зорієнтованого навчання математики молодших школярів.....	117
Ікуніна З.І., Трубник І.В. До питання формування розумових операцій у дошкільників при проведенні дидактичних ігор та занять.....	121
Семеног О.М. Формування мовної особистості майбутнього вчителя.....	125
Дронова О.О. Психолого-педагогічні умови розвитку дитячого малюнка засобами казки.....	130

Іванова А.В. Проблема формування національної самосвідомості молоді в системі розвиваючого навчання.....	134
Огурцова С.В. Особливості занять ліпленням у контексті “Базового компоненту дошкільної освіти в Україні”.....	137
Джура О.Ф. Основні наукові принципи Б. Яворського у вченні про ладову організацію музичного мистецтва.....	140
Гаврилова Г.П. Літературна підготовка майбутніх учителів-словесників в умовах національного відродження (народознавчий аспект).....	144
Герман Н.В. Безпека життєдіяльності дитини у педагогічних поглядах М.М. Коцюбинського.....	148
Водолага Н.В. Добір методів навчання в роботі з дітьми різного віку.....	150
Ярмак Т.М. Деякі питання підвищення ефективності індивідуальних занять з фортепіано.....	155
Журба Л.В. Навчання домашнього читання англійською мовою на комбінованих факультетах (англійська мова як друга спеціальність).....	160
Георгян Н.М. Ритміка як засіб розвитку рухової культури дітей старшого дошкільного віку.....	166
Маркус Н.В. Особливості застосування інформаційних технологій як засобу гуманізації навчання молодших школярів.....	171
Гумінська О.О. Розвивальне навчання на уроках музики.....	173
Відомості про авторів	177

Наукове видання

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 23

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Редактор збірника наукових праць Малафіїк І.В.
Технічний редактор Курченко Н.Б.
Комп'ютерна верстка Хомяк О.Л.

Здано до набору 12.08.2002 р. Підписано до друку 31.10.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 25,65. Обл. вид. арк. 26,54. Замовлення № 15/1. Наклад 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки
(к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в
закладах освіти: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 22. —
Рівне: РДГУ, 2002. — 180 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 4.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії і практики розвивального навчання, а також з питань педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20